



ENERGETSKA POLITIKA: SPLOŠNA NAČELA

Izzivi, s katerimi se EU sooča na področju energetike, vključujejo vprašanja, kot so vse večja odvisnost od uvoza, majhna diverzifikacija, visoke in nestabilne cene energije, rastoče svetovno povpraševanje po energiji, varnostna tveganja v državah proizvajalkah in tranzitnih državah, vse večje grožnje podnebnih sprememb, počasen napredek na področju energetske učinkovitosti, izzivi, ki jih prinaša vse večji delež obnovljivih virov energije, ter potreba po večji preglednosti, nadaljnjem povezovanju in medsebojni povezanosti energetskih trgov. Bistvo evropske energetske politike so številni ukrepi, namenjeni vzpostavitvi povezanega energetskega trga, zagotavljanju zanesljive oskrbe z energijo in trajnostnosti energetskega sektorja.

PРАВNA PODLAGA

Člen 194 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU).

Posebne določbe:

- zanesljiva oskrba z energijo: člen 122 PDEU;
- energetska omrežja: člani 170 do 172 PDEU;
- premog: protokol št. 37 pojasnjuje finančne posledice izteka Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo leta 2002;
- jedrska energija: Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo (Pogodba Euratom) je pravna podlaga za večino ukrepov EU na področju jedrske energije.

Druge določbe, ki vplivajo na energetske politiko:

- notranji energetski trg: člen 114 PDEU;
- zunanja energetska politika: člani od 216 do 218 PDEU.

CILJI

V skladu s strategijo za energetske unijo (2015) ima energetska politika EU pet glavnih ciljev:

- zagotoviti delovanje notranjega energetskega trga ter medsebojno povezanost energetskih omrežij;
- zagotoviti zanesljivost oskrbe z energijo v EU;
- spodbujati energetske učinkovitost in varčevanje z energijo;



- razogljčiti gospodarstvo in preiti na nizkoogljično gospodarstvo v skladu s Pariškim sporazumom;
- spodbujati razvoj novih in obnovljivih virov energije za boljšo uskladitev in povezanost ciljev na področju podnebnih sprememb z novo zasnovano trga;
- spodbujati raziskave, inovacije in konkurenčnost.

S členom 194 PDEU so nekatera od teh področij energetske politike prešla v deljeno pristojnost, s čimer je bil storjen korak k skupni energetske politiki. Kljub temu pa to ne vpliva na „pravico držav članic, da določijo pogoje za izkoriščanje svojih energetskih virov, na izbiro med različnimi viri energije in na splošno strukturo njihove oskrbe z energijo“ (člen 194(2)).

DOSEŽKI

A. Splošni okvir politike

Aktualni program politike temelji na celostni povezani podnebni in energetske politiki, ki jo je Evropski svet sprejel 24. oktobra 2014 in ki do leta 2030 predvideva uresničitev naslednjih ciljev:

- za najmanj 40 % zmanjšati emisije toplogrednih plinov v primerjavi z ravnmi iz leta 1990;
- povečati delež obnovljivih virov v porabi energije na 27 % in
- izboljšati energetske učinkovitost za 20 %, z nadaljnjim ciljem doseči 30 %;
- povezati vsaj 15 % elektroenergetskih sistemov EU.

Komisija je 30. novembra 2016 predlagala sveženj za čisto energijo za vse Evropejce ([COM\(2016\)0860](#)), da bi Evropska unija ohranila konkurenčnost med prehodom na čisto energijo, ki bo spremenil svetovne energetske trge. Sveženj je sestavljen iz osmih zakonodajnih predlogov, ki pokrivajo upravljanje, zasnovano trga z električno energijo (direktiva o električni energiji, uredba o električni energiji in uredba o pripravljenosti na tveganja), energetske učinkovitost, energetske učinkovitost stavb, energijo iz obnovljivih virov ter pravilnik regulativnega organa ACER.

Evropska komisija je 30. novembra 2016 v okviru svežnja Čista energija za vse Evropejce predstavila predlog uredbe o upravljanju energetske unije. Poročilo o tem je bilo sprejeto na plenarnem zasedanju 17. januarja 2018 skupaj s pooblastilom za medinstitucionalna pogajanja. Začasni dogovor je bil dosežen 20. junija 2018; Parlament ga je uradno sprejel 13. novembra, Svet pa 4. decembra 2018 (Uredba (EU) 2018/1999).

V skladu z Uredbo mora vsaka država članica do 31. decembra 2019 in nato vsakih deset let predložiti „celovit nacionalni energetske in podnebni načrt“. V teh dolgoročnih nacionalnih strategijah bo določena politična vizija za leto 2050, kar bo zagotovilo, da bodo države članice dosegle cilje Pariškega sporazuma. Ti celoviti nacionalni energetske in podnebni načrti bodo vključevali nacionalne cilje, prispevke, politike in ukrepe za vsako od petih razsežnosti energetske unije: razogljčenje, energetske



učinkovitost, energetska varnost, notranji energetski trg ter raziskave, inovacije in konkurenčnost.

B. Dokončno oblikovanje notranjega energetskega trga

Med glavne zakonodajne instrumente, katerih namen je prispevati k boljšemu delovanju notranjega energetskega trga, sodijo tretji energetski sveženj, uredba o smernicah za vseevropsko energetska infrastrukturo (Uredba (EU) št. 347/2013), uredba o celovitosti in preglednosti veleprodajnega energetskega trga (Uredba (EU) št. 1227/2011), direktiva o električni energiji ([COM\(2016\)0864](#)), uredba o električni energiji ([COM\(2016\)0861](#)) ter uredba o pripravljenosti na tveganja ([COM\(2016\)0862](#)) (glej poglavje [2.1.9](#) o notranjem energetskem trgu).

C. Izboljšanje energetske učinkovitosti

Temelj politike EU za energetska učinkovitost je Direktiva 2012/27/EU z dne 25. oktobra 2012 o energetska učinkovitosti, s katero se želi zagotoviti, da bodo države članice uresničile cilje za leto 2020. Komisija je novembra 2016 predlagala revizijo Direktive 2012/27/EU ([COM\(2016\)0761](#) in [COM\(2016\)0765](#)), s katero naj bi izboljšali energetska učinkovitost novih stavb, pospešili prenovo obstoječih stavb, da bi postale energetska bolj učinkovite, in čim bolje izkoristili ogromni potencial povečane energetske učinkovitosti v gradbenem sektorju (glej poglavje [2.4.8](#) o energetska učinkovitosti).

D. Čim boljša izraba domačih energetska virov EU (tudi obnovljivi)

Med prednostne naloge, o katerih se je maja 2013 dogovoril Evropski svet, sodita povečanje diverzifikacije oskrbe z energijo v EU in razvoj lokalnih virov energije, da bi zagotovili zanesljivo oskrbo z energijo in zmanjšali energetska odvisnost od tretjih držav. Direktiva 2009/28/ES z dne 23. aprila 2009 je na področju obnovljivi virov energije uvedla cilj, da mora delež obnovljivi virov v porabi energije do leta 2020 doseči 20 %, Komisija pa je v revidirani direktivi o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivi virov predlagala ciljni delež najmanj 27 % do leta 2030 ([COM\(2016\)0382](#)) (glej poglavje [2.4.9](#) o obnovljivi energiji).

E. Krepitev zunanji odnosov na področju energetike

Komisija je 7. septembra 2011 sprejela sporočilo o zanesljivosti oskrbe z energijo in mednarodnem sodelovanju – „Energetska politika EU: povezovanje s partnerji zunaj naših meja“ ([COM\(2011\)0539](#)), da bi spodbudila nadaljnje čezmejno sodelovanje EU s sosednjimi državami in ustvarila širše regulativno območje, in sicer z redno izmenjavo informacij o medvladnih sporazumih ter s sodelovanjem na področju konkurence, varnosti, dostopa do omrežij in zanesljive oskrbe z energijo. Na podlagi tega je bila 25. oktobra 2012 sprejeta odločitev, da se vzpostavi mehanizem za izmenjavo informacij v zvezi z medvladnimi sporazumi med državami članicami in tretjimi državami na področju energije ([T7-0343/2012](#)).

F. Izboljšanje zanesljive oskrbe z energijo

Glede na ključni pomen nafte in plina za zanesljivo oskrbo EU z energijo je ta sprejela številne ukrepe, da bi zagotovila izvajanje ocen tveganja ter razvoj primernih načrtov za preventivne ukrepe in načrtov za izredne razmere. Uredba (EU) št. 994/2010 o ukrepih za zagotavljanje zanesljivosti oskrbe s plinom je bila sprejeta 20. oktobra 2010, da bi



z njo okrepili preventivne mehanizme in mehanizme za ukrepanje v kriznih razmerah. V skladu z Direktivo 2009/119/ES morajo države članice vzdrževati minimalne zaloge nafte, ki ustrezajo povprečnemu dnevnetemu neto uvozu za 90 dni ali povprečni dnevni domači porabi za 61 dni – kar je več. Komisija je predlagala, naj se področje uporabe Direktive 2009/73/ES (direktiva o plinu) razširi na obstoječe in prihodnje plinovode v tretje države in iz njih ([COM\(2017\)0660](#)).

V odziv na krizo v Ukrajini Uredba 2017/1938 zagotavlja okrepljeno regionalno sodelovanje, regionalne načrte za preventivne ukrepe in načrte za izredne razmere ter solidarnostni mehanizem za zagotavljanje zanesljive oskrbe s plinom.

G. Raziskave, razvoj in predstavitveni projekti

Program Obzorje 2020 poteka od leta 2014 do leta 2020 in je osrednje orodje EU za spodbujanje raziskav na področju energetike. Za podporo razvoju čiste, varne in učinkovite energije ter trajnostnemu razvoju je bilo dodeljenih 5931 milijonov EUR.

Evropski strateški načrt za energetsko tehnologijo (načrt SET), ki ga je Komisija sprejela 22. novembra 2007, je namenjen hitrejši uvedbi učinkovitih nizkoogljičnih energetskih tehnologij na trg ter njihovi uveljavitvi. Načrt spodbuja ukrepe za pomoč pri razvijanju tehnologij, ki jih EU potrebuje za uresničitev političnih ciljev, in pri omogočanju podjetjem EU, da izkoristijo priložnosti novih pristopov k energiji. Komisija je v sporočilu z naslovom Na poti k celostnemu strateškemu načrtu za energetsko tehnologijo (načrt SET): pospešitev preoblikovanja evropskega energetskega sistema (C(2015)6317) ocenila izvajanje tega načrta in sklenila, da bi morali za pospešitev preoblikovanja energetskega sistema ter ustvarjanje delovnih mest in rasti uvesti deset ukrepov.

Komisija je sporočilo o energijskih tehnologijah in inovacijah ([COM\(2013\)0253](#)), objavljenem 2. maja 2013, predstavila strategijo, s katero naj bi zagotovili, da bo imela EU vrhunski tehnološki in inovacijski sektor za spoprijemanje z izzivi do leta 2020 in po njem.

VLOGA EVROPSKEGA PARLAMENTA

Evropski parlament je vedno odločno podpiral skupno energetsko politiko, namenjeno reševanju vprašanj konkurenčnosti, energetske varnosti in trajnostnega razvoja. Večkrat je pozval k usklajenosti, odločnosti, sodelovanju in solidarnosti med državami članicami pri spopadanju s sedanjimi in prihodnjimi izzivi na notranjem trgu. Prav tako je pozval k politični zavezanosti vseh držav članic in močni pobudi Evropske komisije pri napredovanju k uresničitvi ciljev za leto 2030.

Prizadeva si za večjo povezanost energetskih trgov ter sprejemanje visoko zastavljenih pravno zavezujočih ciljev glede obnovljivih virov energije, energetske učinkovitosti in zmanjševanja emisij toplogrednih plinov. Parlament se v zvezi s tem zavzema za sprejetje močnejših zavez ciljem EU in poudarja, da mora nova energetska politika podpirati dolgoročni cilj zmanjšanja emisij toplogrednih plinov za 80-95 % do leta 2050.

Prav tako podpira diverzifikacijo virov energije in dobavnih poti ter se zaveda pomena medsebojnih povezav za plin in električno energijo prek srednje in jugovzhodne Evrope vzdolž osi sever–jug za povečanje števila medsebojnih povezav, diverzifikacijo



terminalov za utekočinjeni zemeljski plin in razvoj plinovodov ter posledično odpiranje notranjega trga.

Glede na vse večjo odvisnost Evrope od fosilnih goriv je Parlament pozdravil načrt SET, saj je prepričan, da bo pomembno prispeval k trajnostni in zanesljivi oskrbi ter se izkazal za nujno potrebnega za uresničenje energetske in podnebne ciljev EU do leta 2030. Poudaril je tudi, da so raziskave pri zagotavljanju trajnostne oskrbe z energijo bistvenega pomena, in poudaril, da je treba na področju novih energetske tehnologij – tako obnovljivih virov energije kot trajnostnih tehnologij na osnovi fosilnih goriv – združiti moči in za uspešno izvajanje načrta zagotoviti dodatna javna in zasebna sredstva.

V skladu s temi cilji je Parlament izrazil podporo ukrepom, ki jih Komisija predlaga v svežnju za čisto energijo za vse Evropejce^[1], v naslednjih nedavno sprejetih pomembnejših resolucijah:

- 6. februar 2018: Parlament je sprejel več nezakonodajnih priporočil, ki jih je oblikoval Odbor za industrijo, raziskave in energetiko in katerih namen je spodbujanje inovacij na področju energetike s povečanjem dejavne udeležbe državljanov in oblikovanjem dolgoročne vizije glede dodeljevanja sredstev^[2];
- 17. januar 2018: Parlament je določil nove zavezujoče cilje za energetske učinkovitost in uporabo obnovljivih virov energije do leta 2030. Poslanci Evropskega parlamenta so podprli 40-odstotno zmanjšanje porabe energije in najmanj 35-odstotni delež obnovljivih virov energije v EU do leta 2030^[3];
- 19. december 2017: Parlament in Svet sta dosegla začasen dogovor o energetske učinkovitih stavbah. Države članice bodo morale oblikovati dolgoročne strategije, s katerimi bodo do leta 2050 zagotovile, da ne bodo stavbe v EU uporabljale skoraj nič energije^[4];
- 7. december 2017: Parlamentarni odbor za industrijo, raziskave in energetiko ter Parlamentarni odbor za okolje, javno zdravje in varnost hrane sta odobrila sveženj pravil, ki bodo urejala energetske unije^[5];
- 12. september 2017: Parlament je sprejel zakonodajno resolucijo o novih pravilih za sodelovanje, ki omogočajo državi članici EU, ki ji grozi resno pomanjkanje plina, da opozori druge države članice o grozeči krizi v oskrbi s plinom in da sproži čezmejno pomoč za njeno reševanje^[6].
- 13. junij 2017: Parlament je sprejel zakonodajno resolucijo o poenostavitvi označevanja energetske učinkovitosti gospodinjskih aparatov z uvedbo lestvice od

[1]<https://ec.europa.eu/energy/en/news/commission-proposes-new-rules-consumer-centred-clean-energy-transition>

[2]<http://www.europarl.europa.eu/news/sl/press-room/20180202IPR97028/clean-energy-innovation-needs-a-change-of-mind-set>

[3]<http://www.europarl.europa.eu/news/sl/press-room/20180112IPR91629/ddogovor-o-ambicioznih-ciljih-za-cistejsjo-in-bolj-ucinkovito-porabo-energije>

[4]<https://www.europarl.europa.eu/news/sl/press-room/20171219IPR90606/energy-efficient-buildings-provisional-agreement-ep-and-council>

[5]<https://www.europarl.europa.eu/news/sl/press-room/20171207IPR89713/energy-union-meps-adopt-their-initial-view-of-the-governance-set-up>

[6]<https://www.europarl.europa.eu/news/sl/press-room/20170908IPR83456/sharing-gas-to-ensure-gas-for-all>



A do G, kar potrošnikom omogoča, da izberejo izdelke, ki bodo zmanjšali porabo energije in znižali njihove stroške za energijo^[7].

11. decembra 2018 je bila na plenarnem zasedanju sprejeta Uredba (EU) 2018/1999 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov. V skladu z uredbo mora vsaka država članica predstaviti celovit nacionalni energetski in podnebni načrt, ki mora vključevati nacionalne cilje, prispevke, politike in ukrepe za vsako od petih razsežnosti energetske unije: razogljičenje, energetska učinkovitost, energetska varnost, notranji energetski trg ter raziskave, inovacije in konkurenčnost.

Frédéric Gouardères / Francesca Beltrame
04/2019

[7]<https://www.europarl.europa.eu/news/sl/press-room/20170609IPR77001/simplifying-energy-labels-for-home-appliances-to-a-to-g>

